

Niki Derlukiewicz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

REALIZACJA REGIONALNEJ STRATEGII INNOWACJI W HISZPAŃSKIM REGIONIE CASTILLA-LEON

Streszczenie: Współcześnie coraz więcej regionów w Unii Europejskiej opracowuje, a następnie wdraża strategiczne dokumenty dotyczące rozwijania innowacyjnej gospodarki, którymi są regionalne strategie innowacji. W artykule przedstawiono istotę regionalnej strategii innowacji oraz zaprezentowano doświadczenie hiszpańskiego regionu Castilla-Leon w zakresie implementacji tego dokumentu. Przedstawiono krótką charakterystykę regionu Castilla-Leon, ogólne cele i założenia regionalnej strategii innowacji opracowanej dla tego regionu oraz opisano zmiany, do jakich doszło w regionie w okresie wdrażania omawianej strategii.

Słowa kluczowe: region, strategia, innowacja.

1. Wstęp

Współcześnie można zaobserwować coraz większe zainteresowanie innowacjami i ich wpływem na rozwój społeczno-gospodarczy, zarówno na poziomie Unii Europejskiej i krajów członkowskich, jak i regionów¹. Wyrazem tego są liczne opracowania strategiczne i programy wsparcia finansowego w dziedzinie innowacyjności skierowane do krajów, regionów oraz przedsiębiorstw. W literaturze przedmiotu bardzo często podkreśla się istotną rolę szczebla regionalnego w zwiększaniu innowacyjności zarówno przedsiębiorstw, jak i całej gospodarki. Władze regionalne mogą bowiem oddziaływać bezpośrednio na region poprzez własną aktywność społeczną i gospodarczą. Ponadto dysponują one własnym majątkiem, posiadają własne zasoby finansowe i podejmują własne przedsięwzięcia gospodarcze, jak również prowadzą własną działalność inwestycyjną w sferze infrastruktury technicznej i społecznej. W związku z tym są aktywnym podmiotem działającym w regionalnej przestrzeni. Władze regionalne prowadzą także politykę rozwoju, która często nawiązuje do polityki innowacyjnej. Obecnie najbardziej powszechnym działaniem podejmowanym przez władze w zakresie poprawy gospodarki regionalnej, przy uwzględnieniu jej innowacyjności, jest opracowywanie, a następnie wdrażanie regionalnych strategii innowacji (*Regional Innovation Strategy – RIS*).

¹ www.pi.gov.pl.

Pierwsze dokumenty RIS, mające służyć redukcji dysproporcji między regionami w dziedzinie innowacji oraz badań i rozwoju technologii, powstały na początku lat 90. XXI wieku i były podstawą przekształceń strukturalnych w regionach, których celem było dążenie w kierunku gospodarki i społeczeństwa opartych na wiedzy². Przez kilkanaście ostatnich lat wiele regionów w Unii Europejskiej przygotowało tego typu opracowania, które z różnym skutkiem były bądź w niektórych regionach (np. polskich) nadal są wdrażane.

Celem artykułu jest przedstawienie w sposób syntetyczny istoty regionalnej strategii innowacji oraz doświadczeń hiszpańskiego regionu Castilla-Leon w zakresie ich wdrażania.

2. Istota regionalnej strategii innowacji

Regionalna strategia innowacji to strategiczny dokument opracowany przede wszystkim na rzecz władz regionu, który powinien być przez nie aktywnie wykorzystywany w prowadzeniu polityki regionalnej uwzględniającej rozwój poprzez innowacje. Podstawowym zadaniem regionalnej strategii innowacji jest wspomaganie władz regionalnych i lokalnych oraz innych organizacji rozwoju regionalnego w zdefiniowaniu, a następnie wdrożeniu efektywnego systemu wspierania innowacyjności w regionie. Strategia jest tworzona na podstawie analizy słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń w regionie, potrzeb technologicznych, możliwości oraz potencjału sektora badawczego i naukowego, a także przedsiębiorstw, w zakresie zarządzania, finansów, szkolenia, organizacji oraz samej technologii. Strategia powinna określać kierunki polityki innowacyjnej, sposoby budowy i optymalizacji regionalnej infrastruktury wspomagającej innowacyjność³. Efektem końcowym RIS powinno być zrealizowanie konkretnych programów oraz działań wynikających ze strategii, służących postępowi w zakresie innowacyjności, m.in. poprzez ustanowienie odpowiednich dokumentów formalnych określających zasady organizacyjne i źródła ich finansowania⁴.

W krajach Unii Europejskiej w 2009 r. niemal 160 regionów posiada dokumenty RIS. W wielu regionach dokumenty te zostały już zrealizowane (np. w regionie Castilla-Leon), w innych są na etapie wdrażania (np. w Polsce)⁵. Głównym celem wyznaczonym właściwie w każdej strategii jest zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez wspieranie innowacyjności. Należy jednak zaznaczyć, iż poszczególne do-

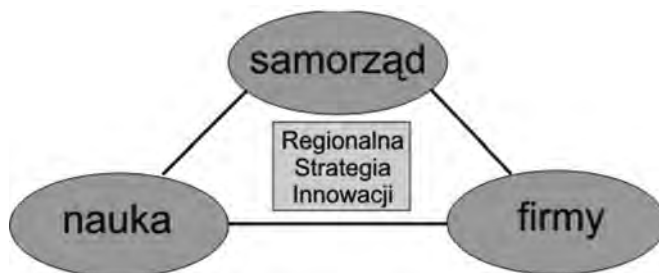
² W. Janasz (red.), *Innowacje w działalności przedsiębiorstw w integracji z Unią Europejską*, Difin, Warszawa 2005, s. 114.

³ www.pi.gov.pl.

⁴ S. Szultka, *Czy regionalne strategie innowacji zwiększą innowacyjność polskiej gospodarki?* Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2002.

⁵ S. Korenik, N. Derlukiewicz, *Strategia innowacji jako podstawa rozwoju w wybranych regionach Unii Europejskiej*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 471, t. II, s. 48-49.

kumenty RIS różnią się od siebie, a wynika to przede wszystkim z tego, że podstawą dla stworzenia RIS jest analiza regionalnego potencjału innowacyjnego, który jest odmienny w poszczególnych regionach i determinuje wyznaczanie celów i działań. Warto również wspomnieć, że dokumenty RIS są coraz lepiej przygotowywane (co można zaobserwować szczególnie w przypadku ostatnio opracowanych dokumentów RIS, np. North East Bulgaria, North Hungary czy South East Romania).

Rys. 1. Współdziałanie w trójce władze publiczne, nauka i gospodarka

Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Bąkowski, A. Siemaszko, M. Snarska-Świdwerska, *Jak zostać regionem wiedzy i innowacji?* TWIGGER, Warszawa 2007, s. 68.

Dokumenty RIS zostały opracowane we wszystkich polskich regionach i po ich przyjęciu przez wojewódzkie władze samorządowe są wdrażane. Ich głównym celem jest podniesienie potencjału regionalnego w zakresie innowacji poprzez wzmocnienie współpracy między sektorem badawczo-rozwojowym, samorządem i gospodarką (rys. 1), co z kolei ma doprowadzić do podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw działających na rynku regionalnym i lokalnym⁶.

3. Charakterystyka regionu Castilla-Leon oraz główne założenia regionalnej strategii innowacji

Castilla-Leon to największy region Hiszpanii i jednocześnie Europy, który zajmuje powierzchnię 94 233 km², zamieszkiwany jest przez 2 510 849 osób (ok. 6% ludności Hiszpanii) i charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia (27 os./km²). Od XVII wieku region ten postrzegany był jako peryferyjny, położony w izolacji od głównych europejskich centrów wzrostu. W latach 90., jeszcze przed opracowaniem regionalnej strategii innowacji, charakteryzował się wysokim poziomem bezrobocia (ok. 20%), wysokim stopniem koncentracji w trzech sektorach (motoryzacyjnym,

⁶ *Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Rozwoju Gospodarki, Warszawa 2006, s. 60; N. Derlukiewicz, *Regionalne Strategie Innowacji jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w Unii Europejskiej*, Rozprawa doktorska, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław 2009, s. 140.

spożywczym i energetycznym) oraz strukturą relatywnie małych przedsiębiorstw. Ponadto cechował się działalnością gospodarczą skierowaną na rynek lokalny i regionalny oraz ograniczoną zdolnością przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji.

Region ten posiada znaczne zasoby w rolnictwie (przede wszystkim kukurydza, słonecznik i zboże) i w leśnictwie oraz duże zasoby energii odnawialnej, wytwarzanej przede wszystkim przez elektrownie wodne (ponad 70% produkowanej energii jest zużywane poza regionem). Ponadto region charakteryzuje wiele atrakcji turystycznych, zróżnicowany krajobraz, bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe oraz bardzo dobre warunki do uprawiania sportów zimowych i łośnictwa.

Rys. 2. Region Castilla-Leon w Hiszpanii

Źródło: opracowanie własne na podstawie: historiae.org/images/Spain-regions2.jpg.

W 1994 r. w regionie Castilla-Leon opracowano regionalną strategię innowacji, która była jedną z pierwszych w Europie. Celem generalnym zapisanym w strategii było zinternacjonalizowanie regionu oraz promocja innowacji, transferu technologii i B+R, tak aby zwiększyć poziom konkurencyjności regionu. Nawiązując do celu głównego, w strategii wyznaczono cele szczegółowe, takie jak⁷:

- reorganizacja i wzmocnienie podaży technologicznej,
- określenie potrzeb sektora przedsiębiorstw,
- wzmocnienie współpracy w regionie na wszystkich poziomach,
- rozpowszechnianie łatwiejszego dostępu do nowych rozwiązań technologicznych i informacyjnych.

⁷ *Regional Innovative Action Programme Castilla y Leon. Excellence and the Generalization of Innovation in companies in Castilla y León*, Castilla y León 2001, s. 14.

Szczególnie warto podkreślić, iż w procesie tworzenia strategii odbywały się liczne spotkania, w których udział brali reprezentanci przedsiębiorstw, centrów badawczych, administracji oraz uczelni wyższych. Po raz pierwszy w historii tego regionu podczas spotkań dyskutowano na temat ich potrzeb, problemów oraz potencjalnych możliwości. Ponadto spotkania te pomogły nawiązać lub wzmocnić wzajemne relacje między poszczególnymi podmiotami (zwłaszcza między przedsiębiorstwami i centrami badawczo-rozwojowymi). W efekcie tych spotkań stworzono Regionalne Forum Innowacyjne regionu Castilla-Leon, które poprzez systematyczne spotkania i warsztaty analizowało oraz przygotowało założenia regionalnej polityki innowacyjnej⁸.

W regionie Castilla-Leon w ramach realizacji RIS wyznaczono działania pilotażowe, które były realizowane od 1997 r., finansowane z różnych źródeł prywatnych i publicznych, jak również przy wykorzystaniu funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. W ramach działań pilotażowych w regionie odbyły się na uczelniach wyższych liczne seminaria dotyczące wykorzystywania technologii informacyjnych, podczas których prezentowano także ofertę rozwiązań innowacyjnych dla firm. Ponadto wykonano diagnozę technologiczną dla firm nieinnowacyjnych oraz udzielono im specjalistycznych porad. Odbyły się także warsztaty dla przedsiębiorców dotyczące zagadnień związanych z marketingiem, eksportem i innowacjami oraz utworzono interaktywny portal internetowy. Warto podkreślić, że dla każdego działania pilotażowego została utworzona grupa robocza, składająca się z członków Komitetu Sterującego i innych uczestników. Także poszczególne firmy brały bardzo intensywny udział w planowaniu i uruchamianiu wielu działań pilotażowych, których realizacja trwała od kilku do kilkunastu miesięcy.

Regionalna strategia innowacji w regionie Castilla-Leon realizowana była w latach 1997-2001 i na podstawie dostępnych danych można zauważyć, że w tym okresie nastąpiły pozytywne zmiany w regionie. Były to zmiany przede wszystkim jakościowe, ponieważ nastąpiła zmiana w mentalności społeczeństwa regionu dotycząca roli innowacji, nawiązano współpracę między instytucjami oraz zaczęto prowadzić politykę innowacyjną. Obecnie region Castilla-Leon jest centrum komunikacyjnym północnej Hiszpanii, przechodzi przez niego międzynarodowa droga E80, która łączy region z resztą Europy. W regionie funkcjonują cztery lotniska, z tego jedno międzynarodowe Valladolid, mające połączenia z większością miast w Europie. Dodatkowo efektem regionalnej strategii innowacji, a zarazem jej kontynuacją był projekt RIS+ realizowany w tym regionie w kolejnych latach⁹. RIS+ to projekt realizowany w celu wspierania regionu we wdrażaniu określonych przedsięwzięć i projektów pilotażowych wywodzących się z RIS, czyli takich, które zostały zapisane w strategii i uznane za ważne dla regionu. W ramach realizacji RIS+ odbyły się liczne szkole-

⁸ RIS Castilla y Leon: summary fiche, s. 16-17.

⁹ European Commission: *Regional Innovation Strategies under the European Regional Development Fund Innovative Actions 2000-2002*, DG Regional Policy 2002, s. 26.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki dla regionu Castilla-Leon

Wskaźnik \ Lata	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
PKB na mieszkańca (jako % średniej UE)	76,1	76,9	73,4	73,1	74,6	74,6	76,8	79,3	83,8	85,6	88,0
PKB na mieszkańca (w euro)	11 135	11 809	11 885	12 378	13 255	14 164	15 141	16 195	17 313	18 493	19 707
Wydatki na badania i rozwój (jako % PKB)	0,49	0,5	0,50	0,51	0,62	0,63	0,8	0,8	0,86	0,93	0,9
Pracujący w sektorze B+R (% wszystkich zatrudnionych)	bd	bd	bd	bd	1,28	bd	1,47	1,49	1,48	1,54	1,53
Zasoby ludzkie w nauce i technologii (% ludności aktywnej ekonomicznie)	24,67	26,80	28,42	29,45	31,23	31,99	32,51	32,71	35,59	35,94	36,41
Liczba wniosków patentowych złożonych do EUP na milion mieszkańców	3	6	7	6	8	9	12	12	13	18	bd
Liczba wniosków patentowych złożonych do EUP ogółem	7	14	17	13	19	21	30	29	31	44	bd
Stopa zatrudnienia w regionie (w %)	bd	bd	bd	bd	40,5	41,7	42,4	43,2	43,7	44,6	47,4
Stopa bezrobocia (w %)	bd	bd	bd	bd	15,3	13,8	10,1	10,5	11,1	10,7	8,7
Udział w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lata (w tys.)	bd	bd	bd	bd	72	72	69	78	81	85	157

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

nia, warsztaty, seminaria zwiększające świadomość i wiedzę na temat roli innowacji w rozwoju regionu, kursy i studia podnoszące kompetencje kadr regionalnych przedsiębiorstw, audyty technologiczne (np. ocena parametrów technologii, maszyn

i urzędzeń niezbędnych do uruchomienia produkcji lub usług, porównanie parametrów badanej technologii do innych rozwiązań w danej branży, prognoza możliwości wprowadzenia lub utrzymania danego rozwiązania na rynku). Ponadto została nawiązana współpraca organizacji i instytucji otoczenia biznesu, wzmocniono również współpracę między przedsiębiorstwami a uczelniami wyższymi i instytucjami B+R. W efekcie realizacji RIS+ nastąpiła także rozbudowa infrastruktury (zwłaszcza drogowej i telekomunikacyjnej).

Poza wymienionymi wcześniej zmianami jakościowymi w omawianym regionie można zaobserwować także pewne zmiany ilościowe, przedstawione w tab. 1.

Na podstawie danych zamieszczonych w tab. 1 można zaobserwować pozytywne zmiany w gospodarce regionu zarówno w latach wdrażania strategii, jak i w okresie późniejszym, na co składają się: wzrost PKB na mieszkańca, wzrost nakładów na B+R, wzrost zasobów ludzkich w nauce i technologii, zwiększenie liczby wniosków patentowych składanych do EUP (Europejskiego Urzędu Patentowego), wzrost stopy zatrudnienia oraz zwiększenie liczby osób w wieku 25-64 lata w kształceniu ustawicznym w regionie.

We wdrażaniu strategii w regionie Castilla-Leon niewątpliwymi atutami były zaangażowanie władz regionalnych, przeprowadzenie dyskusji sektorowych z udziałem wszystkich zaangażowanych aktorów (przedsiębiorstw, centrów badawczych, szkół wyższych, departamentów administracji regionalnej, związków zawodowych i innych organizacji) oraz nawiązanie trwałych kontaktów między zaangażowanymi podmiotami. Utrudnieniami natomiast były: ograniczone zasoby ludzkie i kapitałowe zaangażowane w proces tworzenia nowych rozwiązań i wdrażania innowacji, słabo rozwinięta infrastruktura (przede wszystkim transportowa), koncentracja produkcji przemysłowej w trzech branżach tradycyjnych: motoryzacyjnej, przetwórstwa żywności i wytwarzania energii, zorientowanie producentów na rynek lokalny i regionalny, niski stopień internacjonalizacji innowacji oraz niska świadomość społeczna dotycząca wprowadzania innowacji¹⁰.

4. Podsumowanie

Reasumując, można stwierdzić, że do czasu rozpoczęcia prac nad regionalnymi strategiami innowacji problematyka innowacyjności w regionach była pozostawiona na marginesie analiz dokonywanych na potrzeby różnorodnych dokumentów strategicznych. Z pewnością regionalne strategie innowacji stworzyły okazję, żeby zjawisko innowacyjności oraz procesy z nią związane stały się przedmiotem szerokiej dyskusji podmiotów na poziomie regionalnym. Ponadto opracowanie RIS odegrało fundamentalną rolę w zmianie punktu widzenia z indywidualnego, nastawionego na

¹⁰ S. Korenik (red.), *Analiza 10 regionalnych strategii innowacji (RIS) dla regionów: Castilla y Leon, Aragon, Balearic Islands, Helsinki, Milano, Valencia, East Sweden, Oslo, Rhineland-Palantinate, Rotterdam*, DCSR, Wrocław 2007, s. 15-40.

realizację celów jednej organizacji, na zbiorowy, uwzględniający znaczenie wszystkich partnerów tego procesu. Porozumienie i partnerstwo, poprzez liczne mechanizmy i narzędzia, zaowocowały w efekcie zrozumieniem przez instytucje regionalne procesów innowacji i ich większym zaangażowaniem w tworzenie systemu innowacji i promocji innowacji w regionie¹¹.

Region Castilla-Leon w wielu opracowaniach podawany jest jako przykład konsekwentnej realizacji RIS, w efekcie której nastąpiły: osiągnięcie konsensusu w regionie oraz wzrost świadomości dotyczący roli innowacji, lepsza koordynacja polityki innowacyjnej, rozwój infrastruktury, podwojenie liczby firm opartych na wiedzy oraz podwojenie publicznych nakładów na badania i rozwój¹². Można więc mówić o pozytywnych efektach realizacji RIS w tym regionie.

Należy podkreślić, że regionalna strategia innowacji to opracowanie, które jest dopiero początkiem dla innych inicjatyw podwyższających innowacyjność. Warto też wspomnieć, iż istotnym elementem w tym procesie jest monitoring prowadzonych działań, a także aktualizacja strategii w przyszłości. Ponadto bardzo ważna jest kontynuacja procesu rozpoczętego poprzez RIS, dlatego pożądana byłaby instytucjonalizacja struktur zajmujących się polityką innowacyjną w regionie¹³. Warto też zaznaczyć, że sukces projektu RIS jest możliwy wówczas, gdy projekt zostanie poprowadzony w kompletny i efektywny sposób (współpraca wielu środowisk), gdy strategia, mechanizmy i szczegółowe działania będą wynikiem szerokich konsultacji zainteresowanych stron, a efekty projektu nie będą jednorazowym rozwiązaniem, lecz długofalową koncepcją innowacyjnego rozwoju regionu¹⁴.

Władze publiczne powinny zarówno zarządzać procesem wdrażania strategii, jak i współuczestniczyć w procesie aktualizacji strategii w przyszłości. Bardzo ważne jest, aby regionalna strategia innowacji była w sposób ciągły weryfikowana i dostosowywana do zmieniającej się sytuacji w regionie oraz w jego otoczeniu¹⁵.

Na podstawie dokonanych obserwacji można stwierdzić, że każdy region charakteryzuje się innym wyjściowym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego oraz uwarunkowaniami wewnętrznymi, które determinują jego dalszy rozwój. Na przykład regiony, które dysponują dobrą infrastrukturą transportową i telekomunikacyjną oraz zapleczem edukacyjnym i badawczo-rozwojowym, mają zdecydowanie lepsze podstawy do bycia innowacyjnymi niż te, które nie posiadają takiego potencjału. Należy także zaznaczyć, iż samo opracowanie strategii innowacji jest dla regionu dopiero początkiem długiej drogi (która może trwać kilka, a w przypadku słabiej rozwiniętych regionów nawet kilkanaście lat), aby mógł on się stać bardziej konkurencyjnym.

¹¹ J. Babiak, *Fundusze europejskie a innowacyjność polskiej gospodarki*, Studio EMKA, Warszawa 2008, s. 210.

¹² E. Książek, *Doświadczenia IRE pomocne w przygotowaniu i wdrażaniu Regionalnych Strategii Innowacji*, Kielce 2006, s. 10.

¹³ N. Derlukiewicz, wyd. cyt., s. 150-180.

¹⁴ W. Janasz (red.), wyd. cyt., s. 116.

¹⁵ A. Bąkowski, A. Siemaszko, M. Snarska-Świdorska, wyd. cyt., s. 46-48.

Literatura

- Babiak J., *Fundusze europejskie a innowacyjność polskiej gospodarki*, Studio EMKA, Warszawa 2008.
- Bąkowski A., Siemaszko A., Snarska-Świdorska M., *Jak zostać regionem wiedzy i innowacji?* TWIGGER, Warszawa 2007.
- Derlukiewicz N., *Regionalne Strategie Innowacji jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w Unii Europejskiej*, Rozprawa doktorska, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław 2009.
- European Commission: *Regional Innovation Strategies under the European Regional Development Fund Innovative Actions 2000-2002*, DG Regional Policy 2002, s. 26.
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
<http://www.pi.gov.pl>.
- Janasz W. (red.), *Innowacje w działalności przedsiębiorstw w integracji z Unią Europejską*, Difin, Warszawa 2005.
- Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013*. Ministerstwo Gospodarki, Departament Rozwoju Gospodarki, Warszawa 2006.
- Korenik S. (red.), *Analiza 10 regionalnych strategii innowacji (RIS) dla regionów: Castilla y Leon, Aragon, Balearic Islands, Helsinki, Milano, Valencia, East Sweden, Oslo, Rhineland-Palantinate, Rotterdam*, DCSR, Wrocław 2007.
- Korenik S., Derlukiewicz N., *Strategia innowacji jako podstawa rozwoju w wybranych regionach Unii Europejskiej*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 471 t. II, Szczecin 2008.
- Książek E., *Doświadczenia IRE pomocne w przygotowaniu i wdrażaniu Regionalnych Strategii Innowacji*, Kielce 2006.
- Regional Innovative Action Programme Castilla y Leon. Excellence and the Generalization of Innovation in companies in Castilla y León*, Castilla y Leon 2001.
- RIS Castilla y Leon: summary fiche.
- Szultka S., *Czy regionalne strategie innowacji zwiększą innowacyjność polskiej gospodarki?* Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2002.

IMPLEMENTATION OF REGIONAL INNOVATION STRATEGY IN SPANISH REGION OF CASTILLA-LEON

Summary: Nowadays more and more regions in the European Union develop and then implement strategic documents relating to the development of innovative economy, which regional innovation strategies are. The article shows the essence of regional innovation strategy and the experience of the Spanish region of Castilla-Leon in the implementation of this document. It also presents the characteristics of the region of Castilla-Leon and general aims of the regional innovation strategy developed for this region and describes the changes which occurred in the region during the implementation of the strategy.